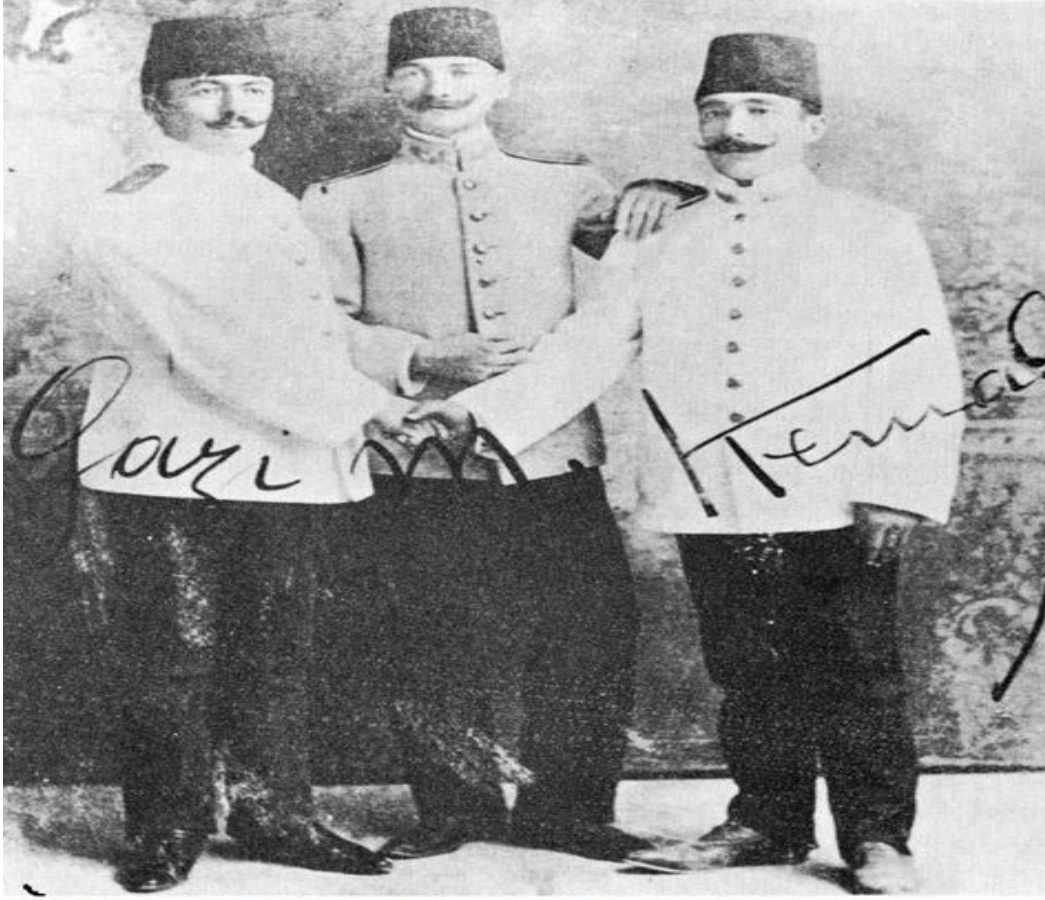

Mustafa Kemal'in gözüyle Suriye ve Ortadoğu

Gizli Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin kurulduğu günlerde Şam'da KİRŞEHİR'Lİ lütfi müfit (özdeş)... Mustafa Kemal ve Lütfi bey sonuna kadar ortak davadan ayrılmayan iki dost..

Atatürk Lütfi Müfit'e "özdeş" soyadını vermiştir. Resmin aslı oğlu marhum Mithat Özdeş'ten alınmış olup, 1973 Kırşehir İl Yıllığı'nı da yayınlanmıştır.

1905 yılında Şam'a atanan genç Kur.Yzb.Mustafa Kemal, çocuk yaştayken bile kişiliği ve davranışlarıyla ileride lider olabileceğinin işaretlerini göstermişti.

Osmanlı'nın baskıcı yönetimine karşı hürriyetçi fikir ve hareketlerden yana olan genç subay kiraladığı kitaplarından başka kayda değer bir eşyası olmayan küçük mütevazievinde düşünceleri iyice perçinleşmiştir. Daha sonra tekrar iki kez görev yaptığı bu yerde artık onun tek bir davası ve amacı vardı: **Yıkılmakta vedağılmakta olan bir imparatorluktan yeni bir Türk Devleti çıkarmak, sömürge konumundaki mazlum ulusları da emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmak...**

"Bir gün, birinci cihan harbinden sonra Ortadoğu'da kurulan sunî devletlerin halkları ayaklanacaktır. O gün geldiğinde, yeni kurduğumuz cumhuriyetimizin yöneticileri, bu halkların değil emperyalist güçlerin yanında yer alırsa aynı akıbete kendileri uğrayacaktır ve kurtuluş savaşında yedi düvele haddini bildiren Türk halkı onların da hakkından gelecektir."

(Atatürk'ün 1923 yılında Amerikalı gazeteci Isaac F. Marcossan'la yaptığı röportajdan)

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Atatürk'ün Ortadoğu politikası hayale ve hamasete değil, **yalın gerçeklere ve ulusal çıkarlara** dayalıydı. Atatürk, Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin yönünü ileriye, **çağdaş uygarlığın üstüne çıkmaya** çevirmiş olmasına rağmen İslam dünyasıyla da iyi ilişkilerini sürdürmüştür.

Atatürk, emperyalist batıyı "**zulüm dünyası**", onun sömürdüğü doğuyu ise "**mazlumlar dünyası**" olarak adlandırıyordu. **Afganistan, Hindistan, Irak, Suriye, Mısır** gibi Müslüman ülkeler "**mazlum milletleri**" oluşturuyordu. Bu ülkelerden hiçbiri o sırada tam bağımsız değildi.

Tarihimizde büyük ve önemli yeri olan **Trablusgarp Savaşı Mustafa Kemal'in** deilk savaşıdır. Yıkılmakta olan ve gücü tükenen Osmanlı sahip olduğu Trablusgarp'ı koruyacak durumda değildi. Bunu fırsat bilen ve kendine yeni pazar ve topraklar arayan İtalya gözünü Trablusgarp'a dikmişti. Bunun üzerine Mustafa Kemal ve gönüllü subay arkadaşları Trablusgarp'a gidip halkı örgütleyerek İtalya işgaline karşı direnmişlerdir.

İtalya'nın Trablusgarp'ı işgale başlaması üzerine Binbaşı Mustafa Kemal gizlice Libya'ya geçti. Tobruk Muharebesi'ni yöneterek galip geldi.

İngiliz donanmasının Gelibolu'ya dayandığı günlerde, yine gündem Ortadoğu'ydu. Talat Paşa Çanakkale'ye teftişe gelmişti (1915 Gelibolu/Çanakkale). Ama teftiş bir ziyaret gibiydi. Talat Paşa yine Ortadoğu'da yaklaşan İngiliz tehdidi için Yarbay Mustafa Kemal'e fikrini sorar. Mustafa Kemal'in cevabı ise kesin ve netti:

- Suriye'ye, Irak'a bağımsızlık veriniz...

Talat Paşa bu cevaba çok şaşırdı. Çünkü o tarihte Suriye ve Irak Osmanlı toprakları içerisindeydi. Bir ülkenin topraklarının bir bölümüne **“Bağımsızlık veriniz”** demek oldukça zordu. Talat Paşa konuşmayı şu sözlerle sonlandırdı:

- Bunu başkasına söyleme. Seni asarlar!

Aslında Mustafa Kemal haklıydı çünkü o sadece içerisinde bulunduğu yılı değil, yüz yıl sonrasını da görebiliyordu. Suriye ve Irak'a o tarihte bağımsızlık verilmezse bu bölgeler emperyalist devletlerin eline düşecekti.

Çanakkale'de İdlip Şehitleri

Genç bir general olarak 1916' da Muş ve Bitlis'i Rus çarlık ordusundan aldıktan sonra 1917'deyine ikinci kez Enver Paşa tarafından bir sürgün gibi yeniden Sina ve Şam'a tayin edildi.

Atatürk'ün Askeri Yaşamında Suriye Günleri

Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra 7 Kasım 1918'de İngiltere ve Fransa yayınladıkları ortak bildiride Türk idaresinde yaşayan Arapların bağımsız milli hükümetler kurmalarına izin verdiklerini açıkladıklarında Araplar bu açıklamadan sonra bağımsız Arap devletleri kuracaklarını sanmışlardı.

SURİYE'DE FRANSIZ MANDASINA KARŞI ANADOLU HÜKÜMETİNİN KURDURTTUĞU YERELDİRENİŞÖRGÜTLERİ

18 Ocak 1919'da toplanan Paris Barış Konferansında İtilaf Devletleri Arapların isteklerini dikkate almayınca Irak ve Suriye'deki Arap milliyetçileri teşkilatlanarak İngiltere ve Fransa aleyhine tavrı aldılar. Hatta Suriye'de Şam doğumlu bir Türk olan Kurmay Albay **Hayati Bey'in** teşvikleriyle **Kral Faysal, Atatürk'ten yardım almak amacıyla Ankara'ya Binbaşı Bedive Sait Haydar Bey'den oluşan bir heyeti gizlice gönderir.** Ancak İngilizler bunu haber alınca kralheyeti tekrar geri çağırmak zorunda kalır.

Yine Suriye'de önemli aşiret reislerinden bazıları, Mustafa Kemal Paşa'ya yazdığı yazıda: **Halep, Deyri Zor ve Bağdat'a kadar olan sahada ne görev verilirse yapmaya hazır olduklarını bildirmişlerdi.**

Milli Mücadele Hareketinin başlarında, **El-Arap Gazetesi** "Geçmişte Türklerle Araplar arasında ekilmiş olan fesat tohumlarının doğurduğu yanlış anlamalar ne olursa olsun, bu iki kavim aynı düşmanlara karşı aynı aşk ile mücadele etmek zorundadır." diye yazmış, Türk Kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlanmasında sonra halk Halep'i bayraklarla donatmış ve sabaha kadar Türkiye lehine sevgi gösterilerinde bulunmuştu.

Araplar Filistin’de Türklerle omuz omuza

Atatürk’ün bu süreçteki Arap politikası, Türkiye’nin Güneydoğu sınırlarında Arap ülkelerindeki yerli halkın işbirliğini sağlamak, Fransızları iki cephede çarpışmayave sonunda Kilikya konusunda anlaşmaya zorlamaktı. Irak sınırında ise bazı olaylar çıkarttırarak, İngilizleri zor duruma düşürmektir.

Mustafa Kemal Paşa ve Türk Milli Mücadelecileri; Arapların da Türkler gibi sömürgeci devletlere karşı mücadele ederek, kendi topraklarında kendi kaderlerinin sahibi olarak yaşamaları ve bağımsızlıklarını kazanmaları fikrindeydi. Mustafa Kemal Paşa, Temmuz **1919’da Sivas Kongresinde mazlum milletler** ile Türk ulusal kurtuluş savaşı arasındaki benzerliği şu sözlerle ifade etmiştir: “Mısır, Afganistan, Irak ve Suriye ulusları da İngiliz ve Fransız sömürgecilerine karşı kahramanca savaşım içindedirler”.

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak, Milli Mücadele hareketini başlattıktan sonra aynı kaderi paylaşan Araplarla işbirliği yapmaya büyük önem vermiş, **17 Mayıs 1920'de Hakimiyet-i Milliye** gazetesinde yayınladığı bildiride **İslam dünyasına egemen olmayı düşünen İngilizlere karşı mücadelenin tüm Müslümanların görevi olduğunu vurgulamıştır.**

09 Ekim 1919'da **Suriye halkına yönelik bir beyanname** yayımlayarak Suriyelileri işgalci emperyalistlere karşı mücadeleye çağırdı.

Mustafa Kemal, 23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi'ndeki nutkunda **Hindistan, Afganistan, Mısır, Suriye, Irak ve Sovyet Rusya'nın emperyalizme karşı başkaldırdığını belirtti.** 05 Ağustos 1920'de **Pozantı Kongresi'nde** de ise açıkça **emperyalizme karşı bir "mazlum milletler cephesi"**nden söz etti.

Atatürk, Milli Mücadele boyunca; **Afganistan, Hindistan, Mısır, Suriye, Irak vb.** Müslüman ülkelerdeki **bağımsızlıkçı hareketlerle** ilişkilerini güçlendirerek onlara destek oldu. Afganistan'la ve Sovyet Rusya'yla antlaşmalar imzaladı. Bu ülkelerin elçilerini kabul etti, oralara elçiler gönderdi.

Misak-ı Milli'de sadece **Türkiye'nin bağımsızlığına** yer vermedi, aynı zamanda **Arap halklarının da kendi kaderlerini kendilerinin (oylarıyla) belirlemelerini** istedi. Mustafa Kemal 29 Kasım 1920'de **Irak'taki Necef Arap Hükümeti'ne** bir mektup yazarak **iki Müslüman milletin, ortak düşman İngilizlere karşı birlikte hareket etmesini** önerdi.

Arap İsyanını Organize Eden Ünlü İngiliz Casus Lawrence

İngiliz belgelerine göre, Irak'ta İngiliz karşıtı hareketleri güçlendirmek için 22 Haziran 1920'de özel bir komite kurup Arap liderlerine gönderdi.

Atatürk, Milli Mücadele'nin başlarında, **Suriye Müslümanlarının lideri Emir Faysal'la** bazı görüşmeler yaptı. Emir Faysal, Atatürk'le işbirliği konusunu görüşmek için Binbaşı Bedi ve Sait Haydar beyleri gizlice Ankara'ya gönderdi. Atatürk, 9 Mayıs 1920'de TBMM gizli oturumundaki konuşmasında Emir Faysal'la bir antlaşma yapıldığını, ancak imzalanmadığını söyleyecekti.

24 Nisan 1920'de TBMM gizli oturumunda yaptığı konuşmada ise Emir Faysal'la ilişkilerini anlattı. Atatürk konuşmasında, Müslümanların dayanışmasına verdiği önemden ve **I. Dünya Savaşı sırasındaki Arap ihanetinden** söz etti.

Arapların Osmanlı'dan ayrılırken İngilizlerin ve Fransızların “**eteklerine sarıldıklarını**”, fakat I. Dünya Savaşı sonrasında Irak'ta ve Suriye'de İngilizlerin ve Fransızların, Arapları aşağılayan yönetim biçimini gördükten sonra, “**pek büyük bir hataya düştüklerini takdir ettiklerini**” ve bir şekilde yeniden “**Osmanlı camiası içinde bulunmak istediklerini**” belirtti. Özellikle Suriye'deki Müslümanların bu amaçla gelip kendileriyle temas kurduklarını anlattı. O zor koşullarda, Türkiye-Suriye dayanışmasını artırmak için olsa gerek, Türkiye'nin ve Suriye'nin bağımsız olmaları halinde, “**federatif veya konfederatif bir birleşmenin mümkün olabileceğini**” söyledi.

Atatürk'ün bu konuşmasından üç ay kadar sonra, 26 Temmuz 1920 tarihli Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde; Türkiye, Irak ve Suriye'nin İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı ortak bir cepheoluşturmaları gerektiğini belirten şöyle bir yazı yayımlandı:

“Türklerle Araplar, pek kuvvetli menfaatler zinciriyle birbirine bağlanmış din kardeşleridir. Aynı emperyalist devletler aynı derecede şiddetle Türk'ün de, Arap'ın da,

Irak'ın da, Anadolu'nun da, Suriye'nin dedüşmanlarıdır. Irak'ta İngilizler, bütün zulümleriyle Irak Araplarını ezmeye çalışıyor. Aynı zalim, Anadolu hakkında da aynı siyaseti takip ediyor. Fransızlar ise Suriye'de aynı siyasetin takibi için uğraşıyorlar. Şu halde, Anadolu'nun, Irak'ın, Suriye'nin hayatı ve menfaatleri pek sıkı bir tarzda birleşmiş bulunuyor.

Hakimiyet-i Milliye Yazıları (1) Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi

Demek oluyor ki, Türklerle Iraklılar ve Suriyeliler arasında sıkı bir dostluk ve uyum siyaseti gerekir. Biz pekiyi biliyoruz ki, Adana'dan düşmanın uzaklaştırılması ve bir daha oraya basmaması, Suriye'nin yardımıyla mümkün olduğu gibi, Suriyeliler de takdir ediyorlar ki, Beyrut ve Şam'ın en sağlam savunmaları Adana'dadır...”

Araplar bağımsızlık beklerken, 24 Nisan 1920’de toplanan San Remo Konferansı’nda Avrupalı devletler Ortadoğu topraklarını aralarında paylaştılar. Suriye Fransız, Irak ile Filistin İngiliz mandası altına alındı.

Mustafa Kemal Paşa, Suriye’deki Milli Mücadele taraftarı olan yurtseverlere verdiği emir ile düşmana karşı Suriyelilerin harekete geçmeleri ile ilgilibeyannameler dağıtmalarını ister.

Aynı emperyalist devletler aynı derecede şiddetle Türk'ün de, Arap'ın da, Irak'ın da, Anadolu'nun da, Suriye'nin de düşmanlarıdır. (...) Şu halde, Anadolu'nun, Irak'ın, Suriye'nin hayatı ve menfaatleri pek sıkı bir tarzda birleşmiş bulunuyor. Demek oluyor ki, Türklerle Iraklılar ve Suriyeliler arasında sıkı bir dostluk ve uyum siyaseti gerekir.” (Hâkimiyet-i Milliye, 26 Temmuz 1920)

Suriye'deki partiler de Türkiye ile dayanışmadan yana bir politika izlemişlerdir. Türk-Arap ittifakı Anadolu'da İtilaf devletlerine karşı yapılan mücadeleyi kolaylaştırdığı gibi İtilaf Devletlerini de endişelendirmişti.

Türk kuvvetlerinin tüm dünyada ve Ortadoğu bölgesindeki mazlum ulusları kurtarmaya gücünün yetmeyeceği vurgulanarak, tüm Ortadoğu halklarının da işgale karşı bağımsızlık hareketine girişmelerini tavsiye etmiştir.

1920'de Suriye'de kurulan “ Türk-Arap Dostluk Cemiyeti “ veya diğer adıyla Suriye Filistin Müdafaa-i Kuvayı Osmaniye Heyeti; Şam, Halep, Hama, Humus ve Trablusgarp ile Kuneytra'da şubeler açarak, Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki Milli Mücadele hareketine destek vererek, ortak emperyalist düşmana karşı mücadeleye başlamışlardır.

Suriye Hükümeti yetkilileri, ortak düşman olan Fransa'ya karşı, Mustafa Kemal Paşa'nın millici kuvvetleri ile hareket edip Suriye ve Hatay bölgesindeki Türk ve Arap milli direnişçileri ile işbirliği yaparak, Fransızları barışa zorlamışlardır.

İstanbul'da hukuk okurken İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılıp, sonrasında da 31 Mart Ayaklanması'nın bastırılması sırasında Hareket Ordusu'na giren 1869 Halep doğumlu **İbrahim Hananu**, Kuseyr'deki Türk karargahına gelerek Fransız işgaline karşı mücadelede Türklerle beraber hareket etmek istediklerini bildirmiştir.

Fransız ordusunun Suriye'yi işgaline karşı isyan başlatan Hananu, o dönemde Fransa ile savaşta olan Türkiye'den Mustafa Kemal'in de desteğini almıştı. Fransa'ya karşı etkili bir direniş gösteren Hananu, sonunda kaybetse de ülkede Fransız mandasına karşı başka pek çok isyana ve direnişe ilham vererek Suriyelilerin benimsediği bir kahraman haline geldi.

Yandaki resimde ise Emperyalistlerin uşakları cihatçılar İbrahim Hananu'nun heykelini yıkarken.

Halep Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Hilal Bey tarafından 3 Haziran 1922 tarihinde verilen raporda Şam'da yapılan gösteride çoğunluğun **“Yaşasın İstiklal, Yaşasın Mustafa Kemal ve bizler de onun önderliğini istiyoruz”** diye bağırılmışlardır.

Milli Mücadele taraftarı olan Şammar Şeyhi Abdülkerim Bey, 8 Mayıs 1922'de Hasiçe Nahiyesinde Fransızlara karşı mücadele etmiştir. Türkiye'de Şamar Şeyhi'ne yardımcı olmaya çalışmıştır. Ankara Antlaşmasından sonra da Türkiye'nin Suriye'deki Kuvâ-yı Milliyecilere olan desteği gizli olarak devam etmiş. Bu durum da Suriye halkının Türklere olan güvenini yeniden sağlamıştır.

Atatürk bu sırada Arap ileri gelenlerine yazdığı mektuplarda ümmeti Muhammed'in bağımsızlığı için ortak düşmana karşı işbirliği yapmanın farz olduğunu vurgulamıştır. İngiltere ve Fransa bölgeyi kendi hâkimiyetleri altına almışlardır. **İtilaf Devletlerine karşı Anadolu'da Milli Mücadele hareketini başlatmış olan Mustafa Kemal Paşa Ortadoğu'daki tüm halklar için bir umut ışığı olmuştur. Araplar ve bütün Müslümanlar bu kurtarıcının etrafında toplanmak istemişlerdir.**

Suriyeliler de ülkelerinin Fransızlar yerine Türkler tarafından idaresini istiyorlardı. **Arap ordusu Genel Kurmay Başkanı ve Cemiyet-i İslamiye reisi Yasin Paşa, Halep Valisi Cafer Paşa ve Halep'teki Şeriftaraftarı diğer subaylar, tekrar Türklerin idaresini istedikleri yönünde Mustafa Kemal Paşa'ya yazılar göndermişlerdir.** Yasin Paşa Anadolu'ya gönderdiği bir heyet vasıtasıyla Mustafa Kemal Paşa'dan yardım istemiş ve

Türkiye, Irak ve Suriye arasında bir konfederasyon kurulması yönünde milliyetçi örgütler önerilerde bulunmuşlardır.

Türk kuvvetlerinin organizasyon ve desteğiyle,yurtsever Arap aşiret reisleri ile birlikte Fransızlara karşı ortak askeri hareketlar yapılmıştır. Yine 1877 doğumlu 1920’de TBMM’ de Saruhan Millet Vekili olan Çerkez Bedri Bey komutasındaki Türk birliği İbrahim Hananu ile birlikte Türklerle Araplar arasındaki kardeşliğe ve dayanışmaya işaret eden bir yüzünde Türk bayrağı diğer yüzünde ise Arap bayrağı olan ortak bir bayrak altında Fransız işgaline karşı mücadele etmişlerdir.

Mustafa Kemal Paşa, Fransızlara karşı Suriye’deki direnişçilere gerekli olan silah ve parasal destekle Araplarla yapılan işbirliği yazışmalarını da 2. Kolordu Komutanlığı üzerinden yürütmüştür.

Mustafa Kemal Atatürk Orta Doğu Devletleriyle bir dayanışmapaktı kurmak niyetindedir.Amacı emperyalist Batı Devletlerine karşı bir güç oluşturmak, batının karışması durumunda kendi doğusunu güvence altına almak, **Türkiye’ninbir dünya savaşına sürüklendiği aşamada doğu ve güney sınırlarını korumak, yine doğu ve güneydoğudaki etnik unsurların emperyalist devletler tarafından kışkırtılmalarını engellemekti.**

Lozan Anlaşması’nın yarattığı statükoyu korumak isteyen Atatürk, Almanya’nın Doğu politikası ve İtalya’nın Habeşistan’a saldırmasıyla yaklaşan tehdidi, olası bir savaşa girmeden atlatabilmek için uluslararası ilişkilerini güçlendirmek niyetinde idi.

Ayrıca **Atatürk Batı’ya karşı Orta Doğu Devletlerinin bir ittifakaltında toplanabileceklerini ve bu ittifakta Türkiye’nin lider olabileceğini göstermek istiyordu.**Öncelikle Lozan’da İsmet Paşa, Misak-ı Milli’nin Araplarla ilgili hükmünü hatırlatarak Osmanlı’dan ayrılan ülkelere dayatılan manda rejimini tanımadığını açıkladı.Atatürk, Cumhuriyet döneminde Afganistan, İran, Irak, Suriye, Mısır gibi İslam ülkeleriyle antlaşmalara dayalı dostluklar kurdu.

1928-Afganistan Kralı Amanullah Han'la

Siyasi ve ekonomik ilişkileri geliştirdi.1926'da Ankara Antlaşması'yla Türkiye-Irak sınırının çizilmesiyle Türkiye-Irak ilişkileri iyice düzeldi. Atatürk Cumhuriyeti, Irak'ın ve Suriye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne büyük önem veriyordu. Türkiye'nin, Misak-ı Milli içinde gördüğü Musul ve Hatay dışında, bu ülkelerden toprak talebi yoktu.

Mustafa Kemal Atatürk yine 1933 yılında, Doğu milletlerine olan inancını ise şu sözlerle dile getirmiştir;

“Doğu’dan şimdi doğacak olan güneşe bakınız! Şu anda günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve hürriyetine kavuşacak daha çok kardeş millet vardır. Bu milletler, bütün güçlüklerle, bütün engellere rağmen mânileri yenecekler ve kendilerini bekleyen geleceğe ulaşacaklardır.Müstemlekecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerini milletler arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir âhenk ve iş birliği çağı alacaktır.”

Atatürk’ün **“Yurtta Sulh, Cihanda Sulh”** ilkesi çerçevesinde Türkiye tarafından gündeme getirilen **“ Sadabat Paktı ”**, Doğu ülkelerinin Batı’nın baskısı dışında isterse kendi barış koşullarını gerçekleştirebileceklerini gösteren önemli bir kanıttır.

Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında, 8 Temmuz 1937 tarihinde Tahran'da Sadabat Sarayı'nda imzalanan dörtlü saldırmazlık anlaşması

Sadabat Paktı ile Türkiye Doğu Bölgesi’ndeki isyanları önlediği gibi, İkinci Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu ülkelerinin birbirine karşı kışkırtılmalarının da önüne geçmiştir.

Türkiye diğer Arap devletlerinin de bu pakta katılmasını istiyordu.

Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında, 8 Temmuz 1937 tarihinde Tahran'da Sadabat Sarayı'nda imzalanan dörtlü saldırmazlık anlaşması

Sadabat Paktı görüşmeleri için Haziran 1937'de Bağdat'a giden Dışişleri Bakanı Dr. Tevfik Rüştü Aras, Atatürk'ün dış politika ilkelerinin özünün “barış” olduğunu orada şöyle ifade etmişti: “Dünyanın bu bölgesinde biz kardeşliğe inanmış bulunuyoruz... Biz evrensel bir dostluk ve sevgi siyaseti güdüyoruz... Bizim için tek amaç barıştır. Barış bizim için araç değil hedeftir... Eğer savaştan iğreniyorsak bu herhalde ondan korktuğumuzdan değil, belki hiçbir sorunsavaş yoluyla halledilemeyeceğine inandığımızdandır... Biz barış davasının samimi ve sadık hizmetçisiyiz... Biz memleketlerimizin selamet ve menfaatini barışta buluyoruz... Biz güvenliğimizi başka devletlerarasındaki anlaşmazlıklarda aramıyoruz.”

Tevfik Rüştü Aras, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde Dışişleri Bakanlığı görevi yaptı.

Ayrıca batıdan yaklaşan Alman tehdidine karşı 1934'te Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında 09 Şubat 1934'te “ **Balkan Paktı** ” ,1937 de de yine Atatürk'ün çabalarıyla Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında

“Sadabat Paktı “ kuruldu. Böylece Türkiye Doğu, Güneydoğu ve Batı sınırlarını güvenceye aldı. Atatürk diğer Arap devletlerinin de bu pakta katılmalarını istiyordu.

Balkan Antantı; Yunanistan, Romanya, Türkiye ve Yugoslavya'nın Almanya ve İtalya destekli Bulgaristan tehdidine karşı sınırlarını korumak ve Balkanlardaki karışıklığa bir son vermek adına 9 Şubat 1934'te imzaladıkları dostluk ve işbirliği antlaşmasıdır.

1937 senesinin sonlarında Fransızlar, Misak-ı Milli sınırları içinde yer alan Hatay'ı, diplomatik oyunlarla Türkiye'den koparmaya çabalıyor, bir yandan da Suriye'yi, Hatay üzerinden Ankara'ya karşı kışkırtıyordu.

Cumhuriyet Hükümeti'nin, Fransa'ya, Hatay için gerekirse savaşırız mesajını verdiği günlerde, Mustafa Kemal Atatürk, dönemin Suriye Başbakanı Cemil Mardam'la, Karpiç Lokantası'nda bir araya geliyor.

Görüşmede, Atatürk, Başbakan Mardam'a Fransızların oynadığı oyunları aşağıdaki ifadelerle açıklıyor ve ekliyor:

“ Ben ve hükümetim sizin tam bağımsızlığınızı istiyoruz. Eğer Fransızlar mani olursa, Fransızlara da söyleyecek sözlerimiz vardır. Ona da kefilim. Suriyelilerin ordusu yoktur. Fakat bizim ordumuz kafi. Söz veriyorum: İcap ederse girerim ve sonra yine çıkarım. Temenni ederim ki, buna mecbur olmayalım. Katiyen bırakmam. Suriye’yi terk etmek istemiyorlar. Fakat terk edeceklerdir. Bir kere tutunuz, ordu yapınız. Korkmayınız. Bir şey yapamazlar. Kuvvet kullanmazsanız her şey yaparlar.”

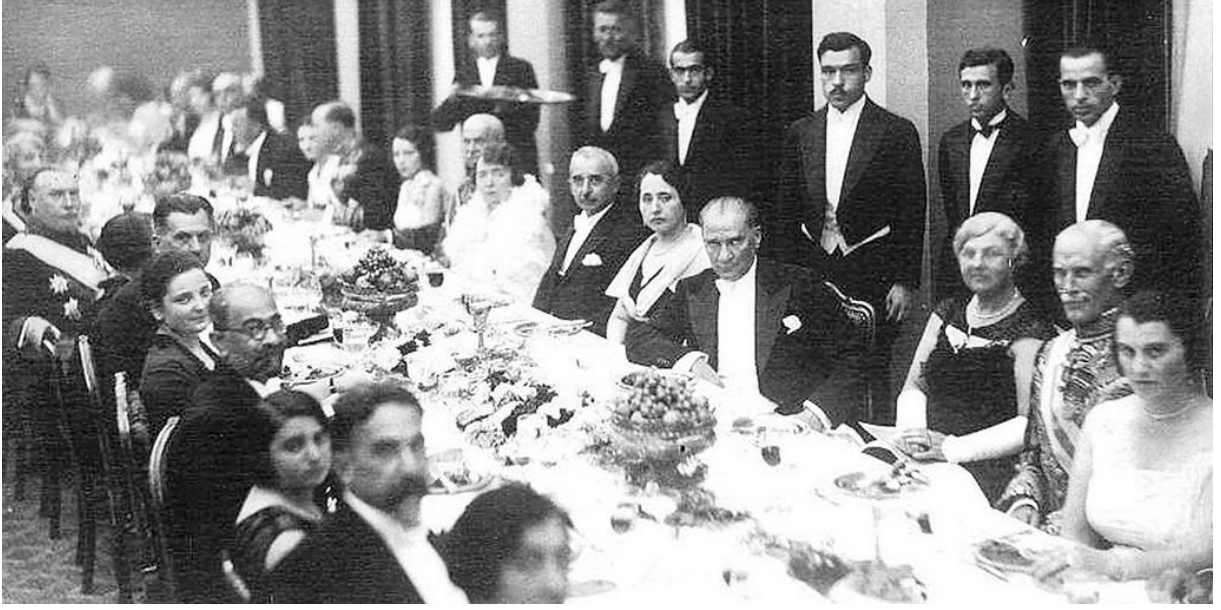
Bu yazı, 99 yıl önce kaleme alındı. Peki 99 yıl sonra bugün ne değişti?
99 yıl önce olduğu gibi bugün de **“Emperyalist devletler, Türk’ün de Arap’ın da Irak’ın da, İran’ında Anadolu’nun da Suriye’nin de düşmanı”** değıller mi?

99 yıl önce olduğu gibi bugün de **“Anadolu’nun, Irak’ın, Suriye’nin, İran’ın hayatı ve menfaatleri pek sıkı tarzda birleşmiş”** değil mi? Bugün de **“Türkler, Iraklılar ve Suriyeliler arasında sıkı bir dostluk ve uyum siyaseti”** gerekmiyor mu? Maalesef, 99 yıl sonra bugün Türkiye’yi yönetenler, hâlâ bu gerçeklerin farkına varamadılar.

1905 te, Mustafa Kemalın Şam günlerinde başlayan bu çalışmanın her sayfasında, Asya ve Ortadoğı halkları ile hangi doğru zeminde iş birliği yapabileceğimize dair önemli bilgi ve önermeler mevcut.

Atatürk’ün Asya ve Ortadoğı komşularımıza yaklaşımını birkaç maddede özetleyecek olursak:

- 1- Arap halklarının İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı direnişini destekleyen bir siyaset,**
- 2- Arap halklarına din merkezli değil fakat eşit uluslar çizgisinde bir yaklaşım,**
- 3- Arap komşularımıza mesafeli değil, tam tersine emperyalizme karşı aynı cephede bir mücadele,**
- 4- Emperyalizmin, Türkler, Araplar ve Farslar arasında nifak tohumu ekmelerini engelleyici, hiçbir şekilde aracıları kabul etmeyen etkin bir siyaset**
- 5- Suriye ve Irak’ın tam bağımsızlığından sonra birlikte “ ortak bir Konfederasyon “ fikri ön plana çıkıyor.**

Atatürk'ü anlamak için sofrasına oturmak gerek!

Atatürk'ün bu sözlerinden anlaşılacağı üzere Türkiye dışpolitikası komşularımızın içişlerine karışma şeklinde değil, daima onları korumak yönünde olmuştur ve bugünde böyle devam etmelidir. Oysa Atatürk'ün tüm mirasını reddeden bugünkü anlayış, Suriye için “ **orası bizim içişlerimizdir.**” deme yanlışını gösteriyorlar.Suriye'de olan biteni farklı lanse edip, halkının desteklediği bir lider olan Esad'ı yok etmeye çalışan Amerika,Fransa,İngiltere ve İsrail gibi ezelden beri Ortadoğu'da ve Anadolu'da gözü olan ülkelerin oyunlarına kapılıp koskoca bir coğrafya BOP projesine kurban edilmektedir.

Atatürk ve Suriye Başbakanı Mardamın arasında geçen bu konuşmadan yaklaşık 82 yıl sonra, bugün Suriye'de benzer bir durum yaşanıyor.İkinci Dünya Savaşı sonrası, bölgede Fransız,İngiliz emperyalizminin yerini alan ABD ve İsrail Suriye toprakları üzerinde sekiz yıldan bu yana süren bir haksız saldırıyı kışkırtarak savaşı başlattılar.

Gelinen noktada, **ABD ve İsrail, Türkiye ve Suriye'nin de bölünmesine neden olacak PKK/PYD koridorunu kurmaya çalışırken, bu koridorun kurulmasından zarar görecektir iki ülkenin bir araya gelmesini engelleyecek hamleler yapıyor.**

Emperyalizmin hamlelerine, doğru karşılıkları veremememiz durumunda, ülke bekasının asıl o zaman tehlikeye gireceği aşikar değil mi?

Böylece önümüze şu temel ve can alıcı soru yine çıkıyor:**Suriye ve Irak başta olmak üzere doğudaki ve Ortadoğu'da ki komşularımızla ilişkilerimizi nasıl bir zeminde sürdürmeliyiz?**

Ülkemizde batı destekli emperyalizmin kuklası siyasi çizgiler ümmet merkezli bir politika izlersek komşularımızla daha olumlu ilişkilerimiz olacağını öne sürüyorlardı. Bu nedenle “ **bölge ülkelerine yönelik din ve mezhebe dayalı bir siyaset izlendi.Sonucu hep birlikte gördük.**”

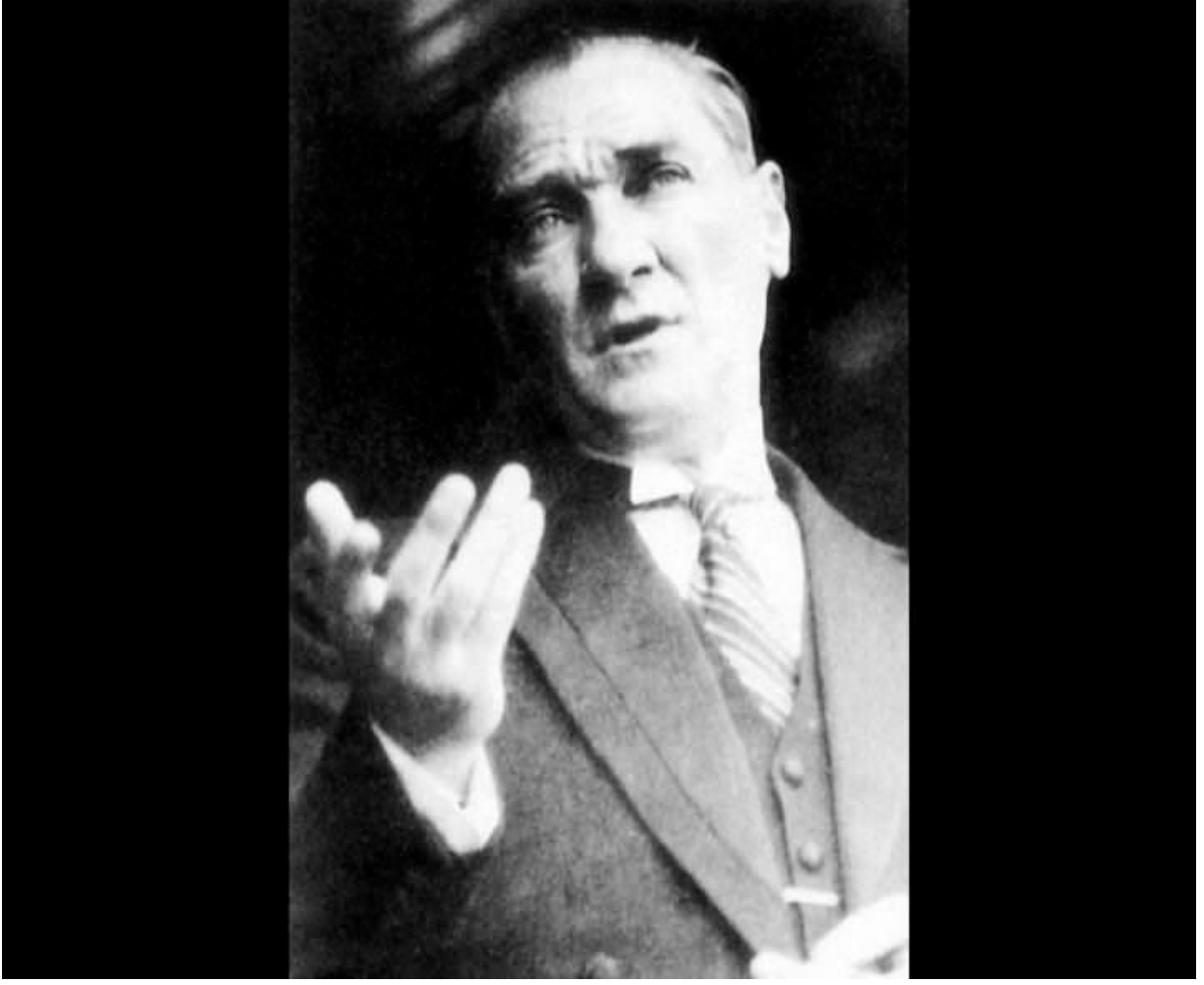
Diğer bir seçenek ise Soğuk Savaş’ın başlangıcından itibaren kendilerini Atatürkçü olarak tanımlayan kesimin izlediği Fars ve Arap halklarına mesafeli yaklaşan yanlış yorumlara dayalı siyaset oldu.Bu kesim, yüzlerce yıl aynı tarih ve kaderi paylaştığımız Fars ve Arap komşularımızı yadırgayan,yargılayan; bölgede emperyalist batılılara uyumlu bir çizgi izledik. Açıkça bölge dış politikasında Mustafa Kemal Atatürk’ün yaptıklarının tam tersini yaptık.Sonuçları ortada...

Sonuçta, Türkiye dış politikada Atatürk döneminde izlenen, komşularla dostluk ve dayanışma temelinde bölge merkezli dış politika yerine batı güdümlü NATO,ABD denetiminde soğuk savaş döneminin “**Muharebe ileri karakolu** ”durumuna düşürüldü.

Doğu ve Ortadoğu komşularımızla ilişkilerimiz, Atatürk’ü “ **batıcı** “ olarak suçlayarak eleştirip, ümmetçiliği ön plana çıkartanlar ile Atatürk’ün büyük mirasını savunur görünüp Batıcılık yapanlar arasına sıkışmış durumdadır.

1937 yılında Atatürk’ün Suriye ile ilgili söylediği sözler dikkat çekicidir: “ **Türkiye Cumhuriyeti’nin arzu ettiği şey Suriye’nin bağımsız bir devlet olmasıdır Atatürk bu sözü söylediğinde Suriye Fransız işgali altında ve Fransızlar ülkeden çıkmak istememekteydiler.Bugün bakıyoruz ki Suriye’yi,Irak’ı ve Libya’yı işgal eden ittifakta Fransa gene ABD ve İsrail ile birlikte başroldedir.** ”

Türkiye’nin Mustafa Kemal’in arzu ettiği emperyalizme karşı komşu ve kardeş Suriye’nin yanında yer alması gerekirken batılı emperyalist güçlerleSuriye’nin toprak bütünlüğünü tehdit edenlerinpolitikasının yandaşı olmuştur.

İçte Mustafa Kemal'in politikalarından uzaklaşan Türkiye'nin bağımsızlığını adım adım kaybettiği, dışta da emperyalizmin taşeronu ülke haline geldiği görülüyor. Oysa

ATATÜRK'ÜN ÖĞÜTÜ:

“Fransızlar Suriyelileri “ADAM ETMEK” istiyorlarmış. Fakat önce kendileri adam olsunlar. Suriyeliler zeki, modern ve nazik insanlardır. Fransızların terbiyesine ihtiyaçları yoktur. Suriyeliler böyle düşünmelidirler. Ben Suriye’yi bilirim. Gençliğimde Şam’da bulundum. Suriye’nin daha birçok şehirlerinde de yaşadım.

Daha sonra kumandan olarak da bulundum. Bütün kabahat Osmanlı İmparatorluğu’ndadır. Balkan Harbi sonunda Gelibolu’da idim. Talat Paşa’ya teklif ettim. Suriye’ye, Irak’a BAĞIMSIZLIK veriniz dedim. Talat Paşa “Bunu başkasına söyleme, seni asarlar” dedi.

Fakat yapılacak şey bu idi. Eğer yapılırsa idi Türkiye, Suriye, İran ve Irak ki zaten KARDEŞTİRLER. Bugün daha samimi KARDEŞ olacaklardı...

Suriyeliler henüz olgun değilmişler. Fransızlar acaba ne zaman olgun olmuşlardır? Suriyeliler mükemmelen medeni iken acaba Fransızlar ne vaziyette idi? Daha birçok

meselelerimiz vardır. Fakat ve maalesef bunların ortaya konulması için Kuvvet lazımdır. Suriyelilerin ellerini kollarını bağlamışlar. Çözünüz onları, Koparınız o bağları!”

Bugün de **“SORUN ÇOK,ÇÖZÜM TEK** “Komşularımız Suriye,İran,İrak ile dostluk ve kardeşlik temelinde yeni bağlar kurmak.Emperyalistlerin Suriye halkını aşağılayıp onurlarını çiğnemelerine izin veremeyiz, vermemeliyiz!

Asya ve Ortadoğu’da ABD’nin postal izlerini silmeden bölgeye huzur ve barış gelemeyiz.Bunun için de BOP kapsamında parçalanması hedeflenen **Türkiye-Suriye-İrak-İran ülkelerinin siyasi irade kararlarıyla,Genel Kurmay Başkanlarının bir araya gelerek ülkelerinin toprak bütünlüklerini** korumaya yönelik kararlılıklarını tüm dünyaya açıklamaları temel zorunluluktur.

KAYNAKÇA Akşin, Aptülahat, (1991), Atatürk’ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi, TTK, Ankara.

Alantar, Özden Zeynep, (1994), “Türk Dış Politikasında Milletler Cemiyeti Dönemi”, Türk Dış Politikasının Analizi, (Der: Faruk Sönmezoğlu), Der yayınları, İstanbul.

Ali Halil (Gevgilili), (1968), Atatürkçü Dış politika ve Nato ve Türkiye, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Aras, Tevfik Rüştü, (2004), “Sadabat Paktı Nasıl Yapıldı?”, Gazete Yazıları, Buke Yayınları, İstanbul.

Atatürk’ten Düşünceler, (1991), (Haz.: Enver Ziya Karal), Çağdaş Yayınları, İstanbul.

Atatürk’ün Millî Dış Politikası Cumhuriyet Dönemine Ait 100 Belge 1923- 1938, (1981), Cilt: 2, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Atatürk’ün kaleminde Suriye ve Irak.

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III, (2006), (Haz.: Ali Sevim, Akif Tural, İzzet Öztoprak), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

Bıyıklı, Mustafa, (2006), Batı İşgalleri Karşısında Türkiye’nin Orta Doğu Politikaları (Atatürk Dönemi), Gökkubbe Yayınları, İstanbul.

Çeçen, Anıl, (2004), “Avrasya’da Dünya Hegemonya Kavgası”, 2023 Dergisi, Sayı: 42, Aygurp Yayını, İstanbul. -----,

(2006), Türkiye’nin B Planı, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.

Çelik, Edip, (1969), Türkiye’nin Dış Politika Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Milli Kurtuluş Tarihi-Doğan Avcıoğlu Cilt-1

Kısıklı, Emine, (2003), “Yeni Gelişmelerin Işığında Geçmişten Günümüze Musul Meselesi”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 24, Kasım 1999-2003.

Kodal, Tahir, (2007), “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası (1923-1938)”, Yakın Dönem Türk Politik Tarihi, (Ed: Süleyman İnan- Ercan Haytoğlu), Anı Yayıncılık, Ankara.

Köni, Hasan, (2010),

“Hatay Sorununa Yeni Bir Bakış”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/811/10308.pdf>, (Son Erişim: 2 Haziran 2010) Mısırlıoğlu, Kadir, (1975), Musul Meselesi ve Irak Kürtleri, Sebil Yayınevi, İstanbul.

677 Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1973), (1977), Cilt: 1, (Haz.: Mehmet Gönlübol-Cem Sar), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 407, Ankara. Özerdim, Sami, (1981), Atatürkçünün Elkitabı, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Soysal, İsmail, (1989), Türkiye’nin Siyasi Andlaşmaları, Cilt 1, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Yalçın, Semih, (1998), “Misak-ı Milli ve Lozan Barış Konferansı Belgelerinde Musul Meselesi”, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası, ATAM Yayınları.

Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1919-1980), (2001), Cilt: 1, (Ed: Baskın Oran), İletişim Yayınları, İstanbul.

-<https://twitter.com/lordsinov/status/841761970172887041>

<https://birsence.com/ataturkten-ortadoğu-dersi/>

<https://www.manaz.net/ataturk-ve-suriye/>

<http://yumurtaliekmek.com/mustafa-kemal-ataturk-un-ilk-savasi-trablusgarp-savasi-hakkinda-bilgi-nedenleri-onemi-ve-sonuclari/>

<http://www.kastamonur.com/serif-huseyin-meselesi-ve-araplar-osmanliya-ihanet-etti-iddiasi/>

Hüseyin Erikli-Em.TürkçeÖğretmeni:Özel ders notları ve çalışmaları

(Aptülahat Akşin, Atatürk’ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi, s. 199).

<http://www.kirmizilar.com/tr/index.php/tarihten/4018-suriye-de-fransiz-mandasina-karsi-anadolu-hukümetinin-kurdurttuğu-yerel-direnis-orgutleri>

<http://www.adilmedya.com/cihatcilar-suriyenin-kurt-kahramani-ibrahim-hananunun-heykelini-yikti/>

https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/ataturkun_cok_az_bilinen_300_fotografi/114